

50. Oorlogsherinneringen van Petrus De Man

Jaren geleden terug werd op de Vlaamse televisie een Britse documentaire uitgezonden met als onderwerp de verbroederings die her en der plaatsgrepen tussen Duitsers en geallieerde troepen aan het front met Kerstmis 1914. Na onder andere de verschrikkelijke IJzerslag was het front stilgevallen en de hoop op een spoedige afloop van de oorlog bleek ongegrond te zijn. De wanhoop, het heimwee naar huis zal aan beide zijden van de frontlinie ertoe bijgedragen hebben dat de soldaten van beide legers hier en daar een kort moment van vrede mochten beleven. Petrus De Man die tot zijn overlijden te Pervijze woonde, was ex-grenadier en maakte aan de IJzer ook zo'n verbroedering mee. Toen ik deze documentaire bekeek, schoot me te binnen dat ik al sedert jaren nog een bandopname liggen heb van een interview afgenomen van Petrus De Man door een reportageploeg van Radio 2, ter gelegenheid van het vroeger welbekende programma 'Te bed of niet te bed'. Na beluistering ervan en alhoewel de opname niet volledig is - het begin van het interview ontbreekt - leek me dit wel een hoofdstuk waard. Wat hierna volgt is de onverkorte versie van dit interview dat werd uitgezonden waarschijnlijk eind september of begin oktober van 1973. Wat in cursief staat zijn de vragen van de reporter.

'Kerstmis aan de IJzer is allemaal begonnen met de Duitsers die kerstliedjes zongen. Dat is Weihnachten in Duitsland en dat is daar een groot feest. Ewel, de Duitsers zongen hun kerstliedje en wij zongen de fiere Vlaamse Leeuw. Toen we gedaan hadden met zingen begonnen de Duitsers te applaudisseren (klapt in zijn handen). De Duitsers zongen dan nogmaals hun kerstliedje en van onze kant, nog met meer moed en meer stemmen opnieuw de fiere Vlaamse Leeuw. De Duitsers klaptten nogmaals in hun handen. Dan was er één van onze mannen die zei : 'ik zou eens een Duitser willen zien, het is nu al een hele tijd oorlog en ik heb er nog geen enkele gezien, dat er zich eens een Duitser toont'.

Hadden jullie nog geen Duitser gezien, jullie schoten toch op elkaar ?

Jamaar, hij had er misschien naast gekeken (gelach), hij had misschien gekeken waar ze niet zaten. Nu, hij had nog nooit een Duitser gezien zei hij en hij vroeg aan de Duitsers of ze zich wilden tonen. We zouden ons wel tonen, antwoordden de Duitsers maar de Belgen zijn laf, ze zouden ons beschieten. Neen, zei hij, de Belgen zijn geen lafaards, de Belgen zullen niét schieten. En nog geen vijf minuten laten stond hij boven op de tranchées en we gruwelden toen we dat zagen, dat hij daar ineens bovenop die loopgraven ging staan. Geen enkele Duits schoot. De Duitsers kwamen uit hun tranchée en de Belgen kwamen uit hun tranchée. Dan is er gespeeld geweest met een orgeltje. De Duitsers hadden een orgeltje waarmee ze dan speelden. Ze vroegen aan ons van als we nog zouden 'schiessen', of we dan omhoog wilden schieten. Wij zeiden dat we dat gingen doen. Toen is die soldaat van ons overgegaan tot bij de Duitsers met een vlotje over de IJzer. Hij stond daar bij de Duitsers net als een haan tussen een bende hennen. Hij kreeg van de Duitsers geld, tabak, sigaretten.

Achterna zijn de officieren dat dan gewaar geworden dat er tegen elkaar was geklapt geweest en ze zijn gekomen en hebben ons de orders gegeven dat we moesten schieten. En ja, dan heb ik ook maar geschoten, naar de toren van de kerk (lacht).

Dan heb je eigenlijk niet hard gevochten ?

Ik heb maar één keer op de Duitsers geschoten. Ik heb vier jaar in de oorlog gezeten.

Mijnheer Deman, we gaan dit gesprekje met u uitzenden op de radio in het programma 'Te bed of niet te bed'. Ik denk dat jij in die vier jaar aan de IJzer niet veel een bed gezien hebt.

Als ik in congé ging, toen sliep ik in een bed, anders sliepen we in de 'lange pluimen', dat was in het stro. Na een tijd hadden we geen stro meer en dan moesten we op de planken slapen maar als we in de grote kantonnementen waren, dan hadden we toch een beetje stro. Maar in de tranchée hadden we geen stro. Noch, we moesten daar al niet veel slapen.

Hoe oud bent u nu ?

85, de 20ste van oktober.

Ik kan haast niet geloven dat iemand die zo vier jaar in het slijk geleefd heeft, dat hij nog zo flink is, niet ziek, nog kerngezond.

Juffrouw, dat is een geluk hebben in je leven hé.

En als je nu op televisie ziet dat ze nog overal in de wereld vechten, wat denkt u dan ?

Dat dat niet zou mogen zijn hé. Oorlog voeren, dat zou niet mogen gebeuren. Dat zou moeten zijn zoals de Vlamingen zeggen : 'Nooit meer oorlog'.

Eigenlijk heeft het weinig zin want u zegt het zelf, u was met de Duitsers beste vrienden.

We waren vriend met de Duitsers en we moesten ermee vechten. Het is niet gemakkelijk moeten vechten met iemand die je nog nooit hebt gezien, die iemand doodschieten. Is er iets dat dommer is in de wereld ? Juffrouw, is er iets dat dommer is, dat je iemand die je nog nooit hebt gezien, moet doodschieten.

Het wordt weer 11 november. Gaat u er weer bijzijn ? Gaat u nog kijken met 11 november ?

Ja ja, 11 november vieren we een hele dag. We gaan naar Lampernisse gaan eten en daar is dan een kaarting voor de oudstrijders. 11 november is de mooiste dag geweest van mijn leven, toen de oorlog

gedaan was. Ze zeggen 'oltemets' wel een keer 'het is een schone dag dat je trouwt', ja, ik ga dat niet betwisten maar het was nog een schonere dag toen de oorlog gedaan was.

Heb je veel decoraties gekregen ?

Ja hoor, waarschijnlijk een stuk of tien. Maar ik trek er niets voor. Op 11 november gaan ze ze allemaal aandoen maar ik ga geen aandoen, ik denk het niet.

Spel je ze niet op, op 11 november ?

Nee nee, ik weeg zo al genoeg, ik moet al dat koperwerk niet aan mijn lijf hangen (lacht) maar als ze ervoor betalen zal ik ze dragen.'

De kloeke gezonde Petrus De Man overleed amper drie maanden later, op 20 januari 1974.